

který pokládal za velice přirozený a rozšířený, zároveň však nepřiměřeně zjednodušující, protože svádí k redukci významu všech výrazů na vztah jména k předmětu, který jsme objevili a který hodláme pojmenovat. Úmyslně si vybral místo z knihy autora, kterého si vážil, z knihy, která se nezaobývá teorií významu, a od níž nás dělí víc než jedno a půl tisíciletí. Výběr měl názorně doložit, že v každé době může být i pro moudrého muže, když v naprosto netechnickém kontextu dojde řeč na jazyk, zcela přirozené mluvit tak, jakoby jazyk byl určen především k tomu, abychom druhým dávali zástupná znamení za předměty – ať už předměty vnější kolem nás, nebo za vnitřní předměty ve svých duších. Ostatně právě toto stanovisko zastával původně i sám Wittgenstein, jak vidno např. z jeho vyjádření: „Jméno znamená předmět. Předmět je jeho významem.“ Snaha zlomit sílu tohoto „augustinovského“ obrazu jazyka (jak se mu – nejspíš ne zcela právem – říká) prochází celou Wittgensteinovou knihou a tradiční argument proti soukromému jazyku je jenom jednou součástí tohoto projektu, jak ostatně hned uvidíme.

Teprve tam, kde existuje praxe slovního vyjadřování počitků, tedy může podle předchozího výkladu vzniknout praxe používání prvků tohoto slovního vyjádření počitků jako jména v konstatováních o počítčích. A až tato konstatování mají transparentně formu soudu, který připisuje předmětu, o němž je řeč, určitou vlastnost – a tak jsou pravdivá, či nepravdivá, případně se v nich správně, nebo nesprávně uplatňuje určitý pojem. Vyjádření počitků jsou totiž nanejvýš upřímná, či neupřímná: tam, kde existuje praxe vyjadřování počitků, lze jak přirozené, tak slovní vyjádření počitku (jak víme) využít k předstírání. Slovní konstrukce, kterou používáme ke konstatování o počítčích, může ovšem vypa-

dat stejně jako konstrukce, kterou používáme k vyjádření počitků. Což svádí k tomu, abychom také vyjádření počitků chápali jako soudy o předem daných předmětech. A to má zase za následek představu o počítčích jako o předmětech, které jejich nositel poznává. Zastánce představy o počítku jakožto vnitřním předmětu, který není podstatně vázán na vyjádření, vyzývá Wittgenstein k následující, také velmi známé úvaze:

Dejme tomu, že by každý měl krabičku, ve které by bylo něco, co označujeme jako „brouka“. Nikdo nemůže nikdy nahlédnout do krabičky druhého; a každý říká, že ví jediné z pohledu na *svě- ho* brouka, co brouk je. – Tu by se pak mohlo zajisté stát, že by každý měl ve své krabičce něco jiného. Ba bylo by možno si představit, že se nějaká taková věc ustavičně proměňuje. – Ale co kdyby nyní u těchto lidí slovo „brouk“ mělo přece jen nějaký druh použití? – Pak by tedy toto použití nespočívalo v označení věci. Ona věc v krabičce k jazykové hře vůbec nepatří; a dokonce ani ne jako jakési *něco*: neboť krabička by mohla být také prázdná. – Ne, touto věcí v krabičce je možno všechno „vykrátit“; ať je čímkoli, odpadne.

To znamená: Jestliže se gramatika výrazu pro počitek konstruuje podle vzoru „předmět a označení“, pak předmět vypadne z úvahy jako irelevantní.

Poučení z tohoto příkladu se v knize ostatně ještě vrátí:

Myšlenky soukromého předmětu se vždy zbav takto: předpokládej, že se stále mění, ale že ty tu změnu nepozoruješ, protože tě tvá paměť stále klame.

Vidíme, jak se nám Wittgenstien pokouší demonstrovat, že existence nějakých počitků, které druzí nemohou sdílet